

YARATILIŞ SIRRI

MERYEM SÛRESİ 1

1-15. Âyetler

مریم

كهيعص ١

ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكْرِيَّا ٢

إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ٣

قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا ٤

وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ٥

يَرِثُنِي وَيَرِثْ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ٦

يَا زَكْرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ٧

قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ٨

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّئٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ٩

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ١٠

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ١١

يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا ١٢

وَحَنَانًا مِنْ لَدُنَّا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا ١٣

وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ١٤

وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ١٥

KUR'ÂN-I KERİM ÇALIŞMALARI SERİSİ

Derleyen

CEMÂLNUR SARGUT

NI
NEFES

Yenilenen
20.000
ADET
Kapağıyla

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
KUR'AN'DA HECE HARFLERİ VE YORUMLARI.....	3
ÂYET 1	13
Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd.	
ÂYET 2-3	31
“Zikru rahmeti rabbike abdehu zekeriyyâ iz nâdâ rabbehu nidâen hafiyâ (hafiyyen)”	
<i>Bu, Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya olan rahmetini anmadır. Bir zamanlar o, Rabbine gizlice (içinden) yalvarmıştı.</i>	
ÂYET 4	59
“Kâle rabbî innî ve henel azmu minnî veştealer re'su şeyben ve lem ekun bi duâike rabbî şakiyyâ (şakiyyen).”	
<i>Şöyle demişti: “Ey Rab'bim! Şüphesiz (artık öyle bir durumdayım ki) benim kemiğim zayıflayıp gevşedi ve başım(ın saçı) bembeyaz alev gibi tutuştu. Sana duâ etmekle de ey Rab'bim, hiçbir zaman bedbaht olmadım.”</i>	
ÂYET 5	131
“Ve innî hıftul mevâliye min verâi ve kânetimreetî âkırın feheb lî min ledunke veliyyâ (veliyyen)”	
<i>Gerçekten ben, arkamdan yerime geçecek vârislerden endişedeyim. Karım da kısır bulunuyor. Onun için katından bana bir çocuk ihsan et.</i>	

ÂYET 6 171

“Yerisunî ve yerisu min âli ya’kûbe vec’alhu rabbî radiyyâ”

“Ki bana da mîrasçı olsun, Yakub ailesine de mîrasçı olsun. Rabbim, onu sen rızâna kavuştur.”

ÂYET 7 209

“Yâ zekeriyyâ innâ nubeşşiruke bi gulâminismuhu yahyâ lem nec’al lehu min kablu semiyâ(semiyyen)”

(Allah şöyle buyurdu:) “Ey Zekeriyya! Şüphesiz biz sana Yahya isminde bir oğlanı müjdeliyoruz. Bundan önce ona hiçbir adaş yapmadık.”

ÂYET 8-9 229

“Kâle rabbî ennâ yekûnu lî gulâmun ve kânetimreetî âkîran ve kad belagtu minel kiberi itiyâ(itiyen). Kâle kezâlik(kezâlike), kâle rabbuke huve aleyye heyyinun ve kad halaktuke min kablu ve lem teku şey’â(şey’en)”

Zekeriyya: “Rabbim! Karım kısır, ben de son derece kocamışken nasıl oğlum olabilir?” dedi. Allah (yahut Cebrâil ona şöyle) dedi: “Dediğin gibidir, (fakat) Rabbin buyurdu ki, bu işi yapmak bana kolaydır. Nitekim bundan önce seni yarattım. Halbuki sen hiçbir şey değildin.

ÂYET 10..... 251

“Kâle rabbîc’al lî âyeh(âyeten), kâle âyetuke ellâ tukellimen nâse selâse leyâlin seviyyâ(seviyyen)”

Zekeriyya şöyle dedi: “Rabbim bana alâmet ver.” Allah: “Senin alâmetin, sapa-sağlam olduğun halde, üç gece insanlarla konuşamaz hale gelmendir.” buyurdu.

ÂYET 11.....281

“Fe harece alâ kavmihi minel mihrâbi fe evhâ ileyhim en sebbihû bukreten ve aşiyâ(aşiyen)”

Nihayet (bir gün konuşamayınca) mihrabdan kavmine karşı çıktı da onlara “Sabah akşam (Rabbinizi) tesbih edin” diye işaret etti.

ÂYET 12 303

“Yâ yahyâ huzil kitâbe bi kuvveh(kuvvetin) ve âteynâhul hukme sabiyyâ(sabiyyen)”

“Ey Yahya! Kitaba kuvvetle sarıl” (dedik) ve daha çocukken ona hikmet verdik.

ÂYET 13-14.....	323
“Ve hanânen min ledunnâ ve zekâh(zekâten) ve kâne tekiyyâ(tekiyyen). Ve berren bi vâlideyhi ve lem yekun cebbâren asiyyâ(asiyyen)”	
<i>Hem de katımızdan bir merhamet ve (günahlardan) paklık verdik, o çok takvâ sahibi idi. Anne ve babasına karşı iyi davranan bir kimse idi, zorba ve isyankâr değildi.</i>	
ÂYET 15.....	345
“Ve selâmun aleyhi yevme vulide ve yevme yemûtu ve yevme yub’asu hayyâ(hayyen)”	
<i>Doğduđu gün, öleceđi gün ve dirileceđi gün ona selâm olsun.</i>	
ÂYET DİZİNİ.....	357
GENEL DİZİN	361

ÖNSÖZ

Meryem Sûresi yaratılış hakîkatini anlatırken, Allah'ın Rahman ve Rab isimlerinin tecellîlerini ve duânın hakîkatini öğretiyor.

Her şeyin Allah'ın ezeli nasibi ile olduğunu ama bu nasibin ortaya çıkması için gayretin gerekliliğini öğreten yüce Allah'ın, her an hareket halinde olmanın Allah'ın isim ve sıfatlarını idrak için mecburiyet olduğunu anlatıyor.

Ken'an er-Rifâi: *“Bulunduğun yerde kalma ileri geç, geç ne kadar geçersen geç yoksa ömrünün geçmesi mezara yaklaşman olmasın. Yürü, dâima yürü. Eğer ölüm seni yolda iken yakalarsa onu Allah bilir. Yeter ki dururken olmasın”* buyuruyor.

Resûlullah ise: *“Bir gününü diğer günüyle müsâvî geçiren kişiye yazıktır”* diyor.

İşte, ilerlemeyi sağlayan şüphesiz mürşid-i kâmilidir ve Meryem Sûresi; çalıştığımız âyetler içinde kâmil insanı, ondaki tecellîyi, onda âşikâr olan Hayy ismini öğretir.

Velhâsıl bütün çalışmalarımız içinde en ziyâde zevk aldığımız bu on beş âyetin gönlümüzde nûr-u ilâhî'yi uyandırarak, bizi İslâm nûruna eriştirmesi niyâzıyla...

Cemâlnur Sargut

KUR'AN'DA HECE HARFLERİ VE YORUMLARI

Kur'ân-ı Kerîm'in bazı sûrelerinin başlarında bulunan, bir veya birkaç harfin birleşmesinden oluşan harflere el-hurûfu'l-mukattaa (*kesik hece harfleri*) denir. 29 sûrenin başında bulunan ve 14 çeşit harften oluşan bu harfler, ilk dönemden itibaren Kur'an üzerinde araştırma yapanların dikkatini çekmiş ve Kur'an ilimlerinin bir bölümü olarak çeşitli çalışmalara konu olmuştur. Günümüzde de bu harflerin rakamsal değerlerinden hareketle çeşitli spekülâtif tartışmalar yapılmaya devam etmektedir. Bu itibarla bu harflerle ilgili şimdikiye kadar söylenmiş görüşleri bir kere daha gözden geçirmek yararlı olacaktır.

İlim adamlarınca Kur'ân'ın müteşâbihâtından sayılan, müstakîl bir âyet olup olmaması ve irabları tartışmalı olan bu harfler hakkında ilk bakışta şunlar dikkatimizi çekmektedir:

Bu harflerde 28 harfli Arap alfabesinin yarısı kullanılmıştır. Kullanılan bu harfler şunlardır: Elif, Hâ, Râ, Sîn, Sâd, Tâ, Ayn, Qâf, Kâf, Lâm, Mîm, Nûn, Hâ, Yâ. Şu cümle bunların hepsini toplamıştır: (*Nassun Hakîmun Kâtî'un lehû Sirrun/Hikmetli, son noktayı koyucu, gizemli bir metin.*)

Söz konusu harflerden üçü Medenî, 26'sı Mekkî 29 sûrenin başında bulunurlar. Bu harflerle başlayan Medenî sûreler Bakara, Âl-i İmrân ve Râ'd sûreleridir. Bunlardan Ra'd sûresinin Mekkî olduğu da söylenmiştir.

Hece harfleri, 13 farklı şekilde bulunurlar. Üçü tek harfli, dokuzu iki harfli, on üçü üç harfli, ikisi dört harfli, ikisi beş harfli olmak üzere toplam yetmiş sekiz harf kullanılmıştır. $3+18+39+8+10=78$

Bu harfler hakkındaki görüşleri şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Bu harfler Kur'ân'ın esrarındandır, bunların sırrını Allah'tan başkası bilemez. Her kitabın bir sırrı, bir zübdesi, bir iç yüzü vardır. Kur'ân'ın sırrı ve zübdesi de bu harflerdir. Miiteşâbihattan sayılan bu harflerin mânâlarının Allah'dan başkası tarafından kesin olarak bilinmemesi insanın acziyetinin de açık bir göstergesidir. Nitekim Bakara Sûresi'nin başında hece harflerinden sonra Kitab'a uzaklığa delâlet eden 'Zalike' ism-i işaretiyle işaret olunması bu anlayışı desteklemektedir. Hz. Ebû Bekir, Hz. Ali, İbn Abbas, İbrî Mesud, eş-Şa'bt, Ebû Hatim başta olmak üzere seleften pek çoğunun görüşü budur,

2. İnsanlar anlasın diye apaçık bir kitap olarak indirilen Kur'an'da anlamsız bir takım harflerin bulunması düşünülemez. Dolayısıyla bu harflerin de birtakım anlamları olmalıdır. Genelde kelâmcıların görüşü bu doğrultudadır. Bu görüşte olanlar kendi yaklaşım ve kapasitelerine göre bu harfleri anlamlandırmaya çalışmışlardır. Bu meyanda yirmiye yakın görüş ortaya çıkmıştır. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Bu harfler, başında buldukları sûrelerin isimleridir. Bu harflerden her biri Allah'ın isim ve sıfatlarından birine delâlet eder. Bu harflerden bir kısmı Allah'ın isim ve sıfatlarına delâlet ederken, bir kısmı da Cebrâil ve Muhammed isimlerine delâlet eder. Bu hadler Kur'ân'ın isimleridir. Bu haillerle Allah yemin etmektedir. Bu harfler birer tembih edatıdır.

Bu harfler müşriklerin dikkatini çekmek ve onlara meydan okumak için getirilmiştir. Zemahşen, Beyzavî, İbn Teymiyye başta olmak üzere pek çok ilim adamının tercih ettiği görüş de bu son görüştür. Buna göre sanki şöyle denilmektedir: Kur'ân'ın Allah

kelâmı olduğunda şüphe içerisinde olanlar, işte Kur'an şu harflerden oluşmaktadır. Bu hadler sizin de elinizde. O halde o harfleri kullanarak siz de Kur'ân'ın bir benzerini getirin de görelim bakalım! Bu harflerle yapılan tembih ve dikkat çekmenin Hz. Peygamber'e ve diğer müminlere ve tüm onu okuyanlara olduğu da söylenmiştir. Bu harflerin bulunduğu sûrelerin pek çoğunda bu harflerden hemen sonra Kur'an ile alâkalı âyetlerin gelmiş olması bu son görüşü desteklemektedir.

3. Kırk yıllık hayatında ümmî bir insan olan Hz. Muhammed'in (s.a.s), okuyup yazmaya yeni başlayan bir kimse gibi bir takım harfleri heceleyerek söze başlaması başlı başına bir mucizedir. Bu on dört harf, Arap alfabesini oluşturan yirmi sekiz harfin yarısı olup, taşıdıkları sıfatlar ve kullanım itibarıyla kelime ve terkiplerde en fazla kullanılan harflerdir. Genellikle Arapça kelimeler de tıpkı bu harflerin dizilişi gibi bir, iki, üç, dört ve beş harften oluşur. Bunda da bir meydan okuma vardır. Şöyle ki bu kitap tıpkı bu harfler gibi kelimelerden oluşmaktadır ve ey insanlar, bu harfler sizin elinizde ve dilinizdedir. Siz de bu kitabın âyetleri ve sûreleri gibi yapın da görelim, diye meydan okumaktadır. Ve bu meydan okuma bir kere değil, tam yirmi dokuz sûrenin başında tekrar etmiştir. Bu harfler, kuvvetli bir ihtimale göre başında buldukları sûrenin mânâsına delâlet etmektedirler.

4. Bu harfler Yüce Allah'ın isim ve sıfatlarına, yahut diğer varlıkların isimlerine delâlet eden bazı kelimelerden kısaltmalardır. Sözgelimi Elif Âlâullah; Lâm, Lûtfullah; Mîm, Mecdüllah'a delâlet eder. Yahut Elif, Allah; Lâm, Cibril; Mîm, Muhammed'e delâlet eder. Buna göre mânâ şöyle olur: Bu kitap Allah katından, Cebrâil vasıtasıyla Hz. Muhammed'e indirilmiş bir kitaptır. Yahut 'Elif Lâm Mîm' ifâdesi, 'Ene Allah A'lem' (Ben en iyi bilen Allah'im) cümlesinin kısaltılmış şeklidir. Aynı harflerle ilgili İbn Abbaf'dan gelen bu rivâyetler; bu harflerin kesin olarak bu

mânâlara geldiğini kestirip atmak değil; belki bu harflerin bu anlamlara işaret edebileceği ihtimalini seslendirmektedir.

5. Bu konuda en fazla tartışmaya açık olan görüş ise, bu harflerin sayısal değerleriyle bir takım olaylara işaret etmiş olabileceğidir. Bazı sûrelerin başında yer alan bu hece harflerine, Ebced hesabıyla sayısal değerler biçerek çıkan rakamlardan bazı sonuçlar çıkarma işi tâ Peygamber'imiz dönemine kadar uzanır. Yahudilerden bir grup Peygamber'imize gelerek Elif Lâm Mîm ifâdesindeki harflerin sayısal değerini hesaplayıp, 'Bu, ancak 71 sene devam eden bir din!' dediler. Peygamber'imiz güldü. Onlar, 'Bu harflerden başka var mı?' deyince Hz. Peygamber, 'Evet var' deyip diğer hece harflerini okudu. Onların sayısal değerlerinden farklı rakamlar çıkaran Yahudiler, 'Sen zihnimizi karıştırdın, biz hangisini baz alalım?' dediler. Peygamber'imizin, yahudilerin bu yaklaşımına tebessüm etmesi, bu harflerin bazı kavimlerin ömürlerini belirlediğini takrir etmek değil, aksine onların bu saçma çıkarımlarına taaccüp için olabilir. Zîra bir hareketin geleceği, böyle bir takım temelsiz tahminlere bağlı olamazdı.

Bu harflerin yemin ifâde etmeleri şeklinde serdedilen görüş de tutarlı değildir. Çünkü Arap dilinde bu harfler yemin harflerinden değildir.

Cefr ilmi de denilen harflerin rakamsal değerlerinden bir şeyler çıkarma işi, bazı tefsirlerde yer almış, bir kısım âyet kelimelerinin rakamsal değerleriyle kimi tarihî olaylar arasında ilgi kurulmuştur.¹

Başka bir yoruma göre bu harfler birer semboldür.²

1 Doç.Dr.Ali Akpınar, *Kur'an'da Hece Harfleri ve Kuşeyri'nin Hece Harfleri Yorumu*

2 Derleyenin Notu

Âlimlerden bazılarına göre, sûrelerin başlarındaki bu harflerden her biri birer remizdir. Ancak bu remizlerin ne anlama geldiği hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bunların belli başlılarını şöyle sınıflandırabiliriz: Bunlar Cenâb-ı Hakk'ın isim, sıfat ve fiillerinin remizleridir.

Bazı âlimlere göre bu harfler Cenâb-ı Hakk'ın değişik isim ve sıfatlarına delâlet eder. Mesela İbn Abbas'a göre "Elif" Allah'a, "lâm" Latif ismine, "mîm" Mecid ve Mâlik ismine delâlet eder. Aynı zamanda "Elif" nimetlerine, "Lâm" lûtuft ve ihsanlarına, "Mîm" ise yüceliğine delâlet eder. Mâturidî, bu harflerin her birinin bir remiz anlamı taşıyabileceğini, bunların da Allah Teâlâ'nın isimleri, sıfatları, mü'minlere olan nimetleri, bu ümmetin ömrü, yöneticilerinin sayısı, bölgeleri gibi hususlar olabileceğini belirterek, böyle bir anlatım şekliyle, konuyu detaylı değil de özetle anlatımın söz konusu olduğunu ve bunun da işte bu harflerle yapıldığına dikkat çekiyor.

Ayrıca gerek tefsir usulü ve gerekse tefsirlerin kendilerinde, sûrelerin bazen bir, bazen iki, bazen üç ya da daha çok isimleri belirtildiğinde, bu isimlerin bir iki sûre hariç -Tâ Hâ, **Sâd gibi-huruf-u mukattaalardan dolayı verilmediğini** görmekteyiz. Yine gerek Kur'ân'ın kendisinde, gerekse Resûlullah'ın (s.a.s) hadislerinde bildirilen Kur'ân'ın farklı isimlerine baktığımızda, bu harflerin adıyla bir Kur'an ismine rastlamaktayız.

Bazı âlimlere göre de bu harfler yemin için olup, Allah Teâlâ onlarla yemin etmektedir. Buna göre Cenâb-ı Hakk Kur'ân-ı Kerîm'de nasıl bir takım şeyler üzerine yemin etmişse, aynı şekilde bu harflerle de yemin etmektedir. Ahfeş bu hususu şöyle yorumlar: Allah Teâlâ, şeref ve yüceliklerinden dolayı bu harflerle yemin etmiştir. Çünkü bu harfler aynı zamanda, farklı dillerde indirilmiş olan kitaplarının, Cenâb-ı Hakk'ın yüce isim ve sıfatlarının ve değişik milletlerin aralarında tanışmaya vesile olan dillerinin asıllarını teşkil eder. Bundan kastedilen her ne kadar bütün harfler olsa da, bunlardan sadece bir kısmı

zikredilmiş ve onlarla yetinilmiştir. Nitekim bir insan sûrenin tamamını kastettiği halde, “el hamdu”yu okudum der. Böylelikle yüce Allah sanki bu harflerle Kur’ân’ın kendi kitabı ve sözü olduğuna yemin etmektedir. Ancak bu görüşe de Arap belagatı açısından itiraz edilmiş, iki yeminin aynı yerde bulunmasının doğru olmayacağı söylenmiştir. Meselâ Kalem Sûresi’nin başında “Nun” dan sonra kaleme yemin edilmesi ya da Duhan Sûresi’nin birinci ve ikinci âyetlerinde olduğu gibi.

Bazı İslâm bilginlerine göre ise bu harflerin gelmesindeki gaye, insanların özellikle de Kur’ân’a karşı direnen ve başkalarını da dinlemekten engelleyen kimselerin dikkatlerini çekmek içindir. Yüce Yaratıcı bu harfleri, sûrelerin başlarında kullanarak dinleyenlerin hayretini çekmiş, kulak vermelerine sebep olmuş, devamındaki âyetleri de bu dikkatle dinlemişler, böylelikle kalpleri ve gönülleri yumuşamıştır. Zâten insan, genelde alışık olmadığı yabancı şeylere karşı pek meraklıdır. Hemen ona yönelerek merak kesilir. Bununla da istenilen amaca ulaşılmış olunur. Böylelikle bu harflerden sonra gelen âyetler daha bir titizlikle dinlenilmiş olur.

Rivâyet olunduğuna göre Resûlullah (s.a.s) Mekke’de iken yüksek sesle Kur’ân okuduğu zaman müşrikler etraftan dinleyen insanları kovar, dağıtırlar; dinlemeyin şu Kur’ân’ı ve asılsız yaygara, gürültü yapın derler ve ıslık çalar gürültü ederlerdi. Resûlullah (s.a.s) konuşmaya başladığında, kimse onun sesini duymasın diye gürültü yapmak kâfirlerin bir taktiğiydi. Onlar Kur’ân’ın etkili bir kelâm olduğunu, onu tebliğ eden kimsenin de yüce bir kişiliğe ve etkileyici bir hitabet yeteneğine sahip bulunduğunu dolayısıyla dinleyenlerin muhakkak sûrette onun tesiri altına gireceğini biliyorlardı. Bunu önlemek için, Hz. Muhammed’in (s.a.s) söylediklerini dinlememek ve başkalarının da dinlemesini engellemek için karar almışlardı. Bu yüzden Resûlullah (s.a.s) tebliğ etmeye başladığı zaman, gürültü çıkarıyor ve anlamsız seslerle onun mesajını örtmeye

çalışıyorlardı. Böyle bir metot sayesinde Allah'ın **gönderdiği yüce Peygamber'in dâvetini** önlemeyi umuyorlardı. Nitekim şu âyet, müşriklerin bu durumunu haber vermektedir: *“Bir de kâfirler dediler ki: “Şu Kur'an okunduğunda ona kulak vermediğiniz gibi, ona karşı yaygara koparıp onun, başkaları tarafından anlaşılmasını da engelleyin. Ancak böyle yaparak üstünlük sağlayıp onu bastırmayı umabilirsiniz.”* (Fussilet, 26)

Oldukça ilginç bir yorum da, bu harflerle önceki kitapların kastedildiğidir. Süleyman Ateş, bu harflerle, Araplar'ın **dillerini anlamadıkları eski İlahî kitaplara işaret edildiğini, daha sonra o kitabın özünün fasih bir Arapça ile açıklandığını söylemektedir. Nasıl ki o kitapların ana yapısı olan kelimeler, harflerden oluşmuş ise, Hz. Muhammed'e (s.a.s) vahyedilen öğütler, kıssalar, emirler de tıpkı o kitapları oluşturan harfler gibi harflerden oluşmuştur. Ancak bu harfler, bu kez Arapça kelimeleri oluşturmuş ve İlahî Kitab'ın içeriği, özü Arapça kelime kalıplarına dökülerek Hz. Muhammed'e (s.a.s) vahyedilmiştir ki, Araplar da bir İlahî kitaba sahip olsunlar, onu okuyup anlasın ve yollarını bulsunlar.**

Yüce Allah, peygamberlerine vahyettiği bütün kitaplarda tevhidî açıklamıştır. Hz. Muhammed'den (s.a.s) önce indirilen kitaplarda açıkladığı, Hz. Muhammed'e (s.a.s) de Arapça olarak vahyettiği Kur'an'da tevhidî izah etmiştir.

Bazılarına göre bu harflerle Cenâb-ı Hakk yazı yazmaya insanların dikkatlerini çekmiştir. Zira harflerin Elifba'daki isimlerini sayarak heceleme, yeni okuyup yazmaya başlayanlara mahsustur. Buradan Kur'an'ın ümmî bir kavme ve mübtedî bir muhite muallimlik yaptığı anlaşılacaktır. Yazının keşfi nasıl insanlığa en önemli bir ilerleme döneminin açılmasına **yol açmışsa, bu kitabın hidâyeti** de medeniyette ve toplumsal gelişmede büyük bir ilmî ilerlemeye yol açacak, cehâletten aydınlığa çıkaracaktır. Nitekim o, “Oku” diye başlayan bir Kitap olmuş

ve gelen ilk vahiy parçasında Allah'ın insana (kalemle) yazıyı öğretmesinden (Alak, 1-5) bahsetmiştir.

Cenâb-ı Allah okuma ve yazmayı öğrenmeye teşvik ediyor. Zîra harf isimlerini telaffuz etmek, öğrenime yeni başlayanların işidir. Bunlar bazen bir, bazen iki, bazen üç, bazen dört, bazen beş harf yan yana gelmekle, tedrici bir alıştırma yaptırılmıştır.

İslâm düşünürlerinin büyük bir çoğunluğuna göre de bu harfler, Kur'ân'ın benzerine erişilmezlik ve ulaşılmazlığın bir delilidir.³

Harf: lûgat, o da Hak'kın sana kendisiyle ibâreler cinsinden hitâp ettiği şeydir.⁴

Harf: Hak'kın söylenmiş kelâmının parçalarıdır. İbnü'l-Arabî 'Harf Hak'kın kendisiyle sana hitap ettiği ibârelerdir' der.⁵

Harf: Hak'kın kulunu bazı ibârelere muhâtap kılmasıdır.⁶

Allah, gafillerin kalplerini uarmıştır, sûre başlarındaki mukattaa harflerine dikkatlerini versinler! Bunlar meleklerin isimleridir. Bu harfleri okumak onları çağırmadır. Onlar da karşılık verir. (...)

Bunlar, elif, lâm, mîm, sâd, kaf, ha, yâ, ayn, ta, sîn, hâ(he), kâf(kef) ve nun olmak üzere on dört melektir. Onlar Kur'an'da farklı menzillerde ortaya çıkar.

Bazı menzillerde bir kişi ortaya çıkar. Söz gelişi, kaf, nun, sad gibi.

Bazı menzillerde ise, ta-sin, ya-sin, ha-mim, ta-ha (*ki bunlar yedi tanedir*) örneklerinde olduğu gibi iki harf ortaya çıkar.

3 Muhittin Akgül, *Mukatta Harfleri ve Kur'an İ'câzındaki Yeri*, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 14/2006, s. 49-65

4 *Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kalem Yayınevi, İstanbul: 2006, s.322

5 Suad el-Hakîm, İbnü'l Arabî Sözlüğü, Çev.Ekrem Demirli, Kabcacı Yayınevi, İstanbul: 2005, s. 257

6 Prof. Dr. Ethem Cebecioğlu, *Tasavvuf Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Anka Yayınları, İstanbul: 2005, s. 254

Bazı menzillerde ise, üç harf ortaya çıkar. Bunlar elif-lam-mim, elif-lam-ra gibi Yûnus, Hûd, İbrahim ve Hicr sûrelerinde geçen harflerdir. Başka bir örnek, ta-sin-mim'dir. Bazı menzillerde ise, dört harf ortaya çıkar. Elif-lam-mim-sad ve elif-lam-mim-ra gibi. Bazı menzillerde ise, beş harf ortaya çıkar. Meryem ve Şûrâ sûrelerinde böyledir (kâf-he-yâ-ayn-sâd ve ha-mim-ayn-sin-kaf).

Bunların hepsi yirmi sekiz sûredir ki, bu sayı gök menzillerinin sayısıyla birdir. Bir kısmı menzillerde tekrarlanırken bir kısmı tekrarlanmaz. Tekrarla birlikte sayıları yetmiş dokuz melektir. Her meleğin elinde bir îman şubesi vardır. İman yetmiş küsur şubedir ve en üstünü "Lâ ilâhe illallah" demek iken en düşüğü yoldan sıkıntı veren şeyi kaldırmaktır.

Burada açıkladığımız tarzda harfleri inceleyen kişi, garip sırları görür. Bu harflerin cisimleri olduğu melekler ise, onun boyun-duruğu altına girer. İman şubelerinin bu harflerin elinde olması nedeniyle de, o kişiye yardım ederler ve îmânını korurlar. Bütün bunlar, Rahmân'ın nefesindedir. Allah onunla yaratıklarının sıkıntılarını giderir.⁷

Harfler mânâyâ zarftır. Kâmil insanın mübârek varlığı, vücûd-ı mutlakın zarfidir. Zarf, harf gibidir.⁸

On dokuzuncu sûre olan Meryem Sûresi, Mekkî bir sûre olup 195 âyettir. Sûrenin başında beş harf bulunmaktadır.⁹

7 İbn Arabî, *Fütûhât-ı Mekkiyye*, çev.Ekrem Demirli, Litera Yayıncılık, İstanbul: 2008, c. 9, s.114-115

8 Ken'an Rifâî, *Sohbetler*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul: 2000, s.148

9 Derleyenin Notu

ÂYET 1

Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd.
(*Elmalılı Hamdi Yazır*)

Kâf Hâ Yâ Ayn Sâd.
(*Diyanet*)

Sûrenin başında yer alan birbirinden kopuk harflerden
(*hurûf-ı mukataa*)

“Kâf” harfi, Zekeriyya’nın zayıflığının ve ihtiyarlığının gerektirdiği el-Kâfi ismine,

“Hâ” harfi, Allah’ın ona yönelik inâyetinin, istediği şeyi onun için irâde etmesinin gerektirdiği el-Hâdî ismine,

“Yâ” harfi akrabalardan korkmasının gerektirdiği el-Vâkî (*koruyan*) ismine,

“Ayn” harfi sebeplerin olmadığını izhar etmesinin gerektirdiği el-Alim ismine,

“Sad” harfi de vadin gerektirdiği es-Sâdık ismine işaretir.¹

- Bu beş ismin toplamı, oğul bahşedilmesi ve bu hâller kapsamında isteğinin sunulmasıyla kendini gösteren er-Rahim ismidir. Şu halde, bu harflerin zikredilip sayılması bu isimlerin hâsıl

¹ Muhyiddin İbn Arabî, *Tefsîr-i Kebir Têvilât*, Çev. Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, İstanbul, C.1, s.723

olmasına kaynaklık oluşturan söz konusu sıfatların zuhûruna işarettir. Bundan maksat da yüce Allah'ın, kendisine seslenen kulu Zekeriyya'ya rahmetinin zuhûrudur. Bu rahmetin anılmasından maksat da Yahya'nın (*a.s*) varlığında kendini gösteren bu rahmetin anılmasıdır. Bu yüzdendir ki İbni Abbas (*r.a*) demiştir ki: “Kâf” harfi el-Kâfi'den, “Hâ” harfi el-Hâdi'den, “Yâ” harfi el-Vâki'den, “Ayn” harfi el-Alim'den (ilmi ezelî olan) ve “Sad” harfi de es-Sâdik'tan ibarettir. Allah doğrusunu herkesten daha iyi bilir.²

- Bir istekte bulunmak üzere Rab'bine seslenen ve duâ eden kimse, ancak bilerek veya bilmeyerek bu hâl ile ilgili istîdâdının gerektirdiği şekilde hâl diliyle O'na duâ ettiğinde ve isteğinin kaynağı olan isimle O'na seslendiğinde icâbeti (*duânın kabulünü*) hakkeder. Çünkü bağış ve feyiz, ancak istîdâdın kapasitesine göre belirginleşir. İstîdat ise istekte bulunulan ismin gerektirdiği şeyden başkasını istemez. Yüce Allah da söz konusu isimle tecellî etmek ve isteğini vermek sûretiyle icâbet eder, gediğini kapatır, ihtiyacını giderir. Nitekim hasta bir kimse “Yâ Rabbi!” diye seslendiği zaman “Yâ Şâfi” (*ey şifâ veren*) demek istiyor. Çünkü Hak Teâlâ ona icâbet ettiği zaman bu isimle (*Şâfi ismiyle*) onu iyileştirir. Aynı şekilde fakir bir kimse de O'na seslendiğinde, Hak Teâlâ onun bu isteğine “Muğni” (*ihhtiyaçları gideren*) isimle icâbet eder, çünkü Rab'bi O'dur.³

- Burada zikredilen harflerden her birisi Sıfâtullah'dan bir sığata delâlet eder. Evliyâullah bazen duâ ettiklerinde (*Kâf Hâ Yâ Ayn Sad*) diye münâcatta bulunurlar. “Bu beş harf: Esrâr-ı Kıdem, Bekâ, Ezel ve Ebed, Sırr-ı Zat ve Sıfat-ı beyandır” buyrulmuştur.

Kâf: Allah Teâlâ mahlukatı için kâfidir.

Hâ: Allah Teâlâ halkettiği için hâdîdir.

2 Muhyiddin İbn Arabî, *Tefsîr-i Kebir Têvilât*, Çev. Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, İstanbul, C.1, s.724

3 Muhyiddin İbn Arabî, *Tefsîr-i Kebir Têvilât*, Çev. Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, İstanbul, C.1, s.721

Yâ: O'nun yed-i sübhânî'si halkının üzerindedir.

Ayn: Onların ıslahına alîmdir.

Sad: Allah Teâlâ vâdinde sâdıktır, mânâlarına işaretir.

Bu harfler O'nun uyûn-ı rahmeti, evliyâ ve enbiyâsına olan kerim sıfatının tecellisini beyandır.

Ey tâlib!

Kibâr-ı evliyâullah nazm-ı kerîminden şu mânâları da tahsil etmişlerdir:

Kâf: Hâl-i za'fda (*zayıflık, kuvvetsizlik*), şeyhuhette (*ihtiyarlık*), aczde Allah kâfidir.

Hâ: Matlubuna inâyet eder, hâdîdir.

Yâ: Onun korktuğu mevâlîden onu vikaye eder (*koruma*).

Ayn: İrâde-i İlâhiyye esbâba (*sebepler*) muhtaç değil, esbab irâde-i İlâhiyye'ye muhtaçtır. Allah alîmdir, iktizasında esbabsız izhar eder.

Sad:Va'dinde (*verilen söz*) sâdıktır.

İşte bu esmâ-i hamse, O'nun rahim olduğunu beyandır. Burada o rahmet vücûd-i Yahya'nın zuhûrudur.⁴

- Sûrenin bir ismidir. Bunlardan neyin kast edildiğini Allah bilir. Bununla beraber, bunun anlamı hakkında, sağlamlığı iddia edilemeyen değişik birtakım rivâyetler de vardır. İbnü Mürdeveyh'in tahririne göre Ümmühani, Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: (*Allah'a hitaben*) "Kâfi'sin, Hâdî'sin yâ Âlim-i Sâdık!"

Hz. Ali'nin de "Ey kâf hâ yâ ayn sad, beni bağışla" diye duâ ettiği rivâyet edilmiştir ki, buna göre bu, Allah'ın bir ismidir. İbnü Abbas'tan da her harfin, kebir, kerim gibi Allah'ın isimlerinden birini gösteren bir işaret olduğuna dâir bir kaç mânâ

4 Şemseddin Yeşil, *Füyûzat*, Ş. Yeşil Kitapevi, İstanbul:2006, C.5, s. 7-8

YARATILIŞ SIRRI

MERYEM SÛRESİ 1

1-15. Âyetler

Meryem Sûresi yaratılış hakikatini anlatırken, Allah'ın Rahman ve Rab isimlerinin tecellîlerini ve duânın hakikatini öğretiyor.

Her şeyin Allah'ın ezelî nasibi ile olduğunu ama bu nasibin ortaya çıkması için gayretin gerekliliğini öğreten yüce Allah'ın, her an hareket halinde olmanın Allah'ın isim ve sıfatlarını idrak için mecburiyet olduğunu anlatıyor.

Ken'an er Rifâî: *"Bulduğun yerde kalma ileri geç, geç ne kadar geçersen geç yoksa ömrünün geçmesi mezara yaklaşman olmasın. Yürü, dâima yürü. Eğer ölüm seni yolda iken yakalarsa onu Allah bilir. Yeter ki dururken olmasın"* buyuruyor.

Resûlullah ise: *"Bir gününü diğer günüyle müsâvî geçiren kişiye yazıktır"* diyor. İşte, ilerlemeyi sağlayan şüphesiz mürşid-i kâmindir ve Meryem Sûresi; çalıştığımız âyetler içinde kâmil insanı, ondaki tecellîyi, onda âşikâr olan Hayy ismini öğretir.

Velhâsıl bütün çalışmalarımız içinde en ziyâde zevk aldığımız bu on beş âyetin gönlümüzde nûr-u ilâhi'yi uyandırarak, bizi İslâm nûruna erdirmesi niyâzıyla...

Cemâlnur Sargut

NI
NEFES

